

Tragiskt möte på havet

Av Peter Danielsson, doktorand i historia

[Länk till presentation av Peter Danielsson](#)

Första världskrigets sjökrig präglades inledningsvis av få strider. Men våren 1916 igångsatte den tyske amiralen Scheer en offensiv. Den brittiska flottans underrättelsetjänst snappade i maj, genom radioavlysning, upp att fara hotade. De brittiska amiralerna Jellicoe och Beatty drog då ut med sina flottenheter. Scheers styrkor var på väg för att locka den brittiska flottan inom skothåll för den tyska högsjöflottan. På eftermiddagen den 31:e maj 1916 fick det brittiska fartyget Galatea syn på några tyska krigsfartyg och signalerade "Fiende i sikte".

Vid fyrtiden, efter diverse förberedelser, brakade slaget loss söder om Skagerrak. Den tyske amiralen Hipper, som ledde spaningen, ändrade kurs för att få med sig britterna till den tyska flottans huvudstyrka. Den stridslustne Beatty satte efter och kampen började.

Med stor precision sänkte tyskarna två fiendefartyg, som sjönk på några minuter. De fortsatte och artilleriprojektilerna regnade över Beattys styrkor. På flaggskeppet Lion kommenterade Beatty för sin flaggkapten situationen med orden "Chatfield, det tycks vara något fel med våra förbaskade fartyg i dag. Håll två streck åt babord". Ordern innebar att man skulle gå närmare.

Vid femtiden anlände Scheers huvudstyrka. Beatty upptäckte faran och vände, för att nu lura med sig tyskarna mot Jellicoes styrkor. Scheers flotta dundrade in i fällan och vid halvsjutiden fick flottan en fasansfull ståldusch över sig. Men det tio minuter långa bombardemanget bet inte på den tyska flottan, som plötsligt vände och i skydd av dimma försvann på ett ögonblick. Och så snart dimman lättade sänkte den tyska kryssaren Derfflinger ytterligare ett brittiskt örlogsskepp. Scheers undanmanöver fick Jellicoe att tro att avsikten var att locka med sig hans flotta mot undergång, levererad av fiendens ubåtar.

Plötsligt var tyskarna tillbaka i bakhållet för att rädda skeppet Wiesbaden, men lika oväntat försvann de ut ur kniptången. Engelsmännens trumeld dundrade över de tyska fartyg som stannat för att täcka reträtten. Allt brann, men inget tyskt örlogsskepp sjönk och Scheers flotta undkom för andra gången. Nu låg skymningen över havet. Vid halvnotiden såg engelsmännen tyskarna för sista gången och lät ytterligare en salva gå.

Styrkorna förlorade därefter kontakten. Britterna stannade vid stridsstationerna. Kanske skulle fienden komma igen, men allt förblev lugnt. Jellicoe vågade sig inte på nattstrid då han visste att motståndarna hade stora förråd av torpeder, som var ett idealiskt mörkervapen. Natten till den första juni slank tyskarna hem och under reträtten sänkte de ett par brittiska fartyg.

Inte många från de sjunkna skeppen kunde räddas då det var för riskabelt att stanna. De nödställda härdade inte ut i vattnet mer än några timmar. Över 8500 man fick sätta livet till i det som eftervärlden vant sig vid att kalla Skagerrakslaget. Mängder av stupade drev in mot kusterna och blev där en makaber påminnelse om folkslakten. Vid midsommar 1916 fann befolkningen på Väderöbod i Bohuslän en död tysk sjöman och av hans dagbok framgick det att han var den tyske diktaren Gorch Fock från kryssaren Wiesbaden. Under ledning av prästen C. Norborg i Fjällbacka iordningställde ordsborna en krigskyrkogård för de stupade på Stensholmen. En del fick en runa huggen i bohusgraniten, men många var endast kända av Gud. Här lades tyskar och engelsmän, de forna fienderna, sida vid sida,

förenade i ett evigt möte mellan människor.

På Stensholmen i Bohuslän iordningställdes en krigskyrkogård för de stupade från Skagerrakslaget. Här lades de forna fienderna sida vid sida, förenade i ett evigt möte mellan människor.

Foto: Johannes Rudberg

Vid midsommar 1916 fann befolkningen på Väderöbod en död tysk sjöman. Av hans dagbok framgick det att han var diktaren Gorch Fock, som tjänstgjort på kryssaren Wiesbaden. Sin gravplats fick Fock på Stensholmens kyrkogård.

Foto: Johannes Rudberg

(Artikeln även publicerad i Smålandsposten 971020)